

MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

ZA MESEC SEPTEMBAR 2024. GODINE

UVOD

Monitoring medijske scene izrađuje se s ciljem kontinuiranog praćenja događaja i procesa koji utiču na stanje medijskih sloboda u Republici Srbiji. Autori monitoringa bave se: slobodom izražavanja; praćenjem implementacije postojećih propisa; usvajanjem novih propisa, ali i izmenama i dopunama aktuelnih, kako iz oblasti medija, tako i iz drugih oblasti koje na direktan ili indirektan način utiču na slobodu medija; kao i analizom SLAPP tužbi (strateških tužbi protiv učešća javnosti) usmerenih prema novinarima i medijima.

Za izradu monitoringa koriste se javno dostupni podaci, podaci dobijeni od novinara, urednika i drugih medijskih radnika, novinarskih udruženja i medijskih asocijacija, kao i od državnih i nedržavnih organa.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

Radio slobodna Evropa (RSE) imala je uvid u Izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije za 2024. godinu. U izveštaju se, kako prenosi RSE, navodi da se od Srbije traži da ojača sigurnost i bezbednost medija, a posebno da obezbedi da se visoki državni zvaničnici uzdrže od etiketiranja i verbalnih napada na novinare, kao i da se pretnje i slučajevi fizičkog i verbalnog nasilja ažurno prate, po potrebi javno osude, istraže ili krivično gone.

[...] nastavljeni su slučajevi verbalnih napada, kampanja klevetanja, pretnji i nasilja nad novinarima kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou, uključujući verbalno i fizičko nasilje nad novinarkama. Ponavljane izjave visokih zvaničnika o svakodnevnom i istraživačkom radu novinara ugrožavaju slobodu medija.

U izveštaju se posebno konstatuje činjenica da je ubistvo novinara Slavka Ćuruvije, posle 25 godina, ostalo nekažnjeno.¹

Evropska komisija pozvala je Srbiju da ojača medijski pluralizam, da, u skladu sa Medijskom strategijom sprovede mere koje se odnose na funkcionisanje, mandat i nezavisnost kako Regulatornog tela za elektronske medije (REM), tako i javnih emitera.

REM se nije pridržavao kraćih rokova i nije blagovremeno objavio sveobuhvatan izveštaj o izornoj kampanji. OEBS/ODIHR je takođe otkrio 'pristrasnost u medijima' tokom kampanje, posebno u pogledu javnih emitera.²

Srbiji je takođe data preporuka da obezbedi transparentno i pravično sufinansiranje medijskih sadržaja koji služe javnom interesu, kao i punu transparentnost u vlasništvu i oglašavanju u medijima.³

Početkom septembra, predsednica Evropske federacije novinara Maja Sever sastala se sa Ministrom informisanja i telekomunikacija u Vladi Republike Srbije Dejanom Ristićem. U izjavi za Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), ona je rekla da je ministru postavila niz konkretnih pitanja. Upozorila ga je, kako je navela, na problem smanjenja sredstava namenjenih projektnom sufinansiranju, kao i na činjenicu da se stiče utisak da konkursne komisije (i dalje) čine ljudi koji dele novac po „partijskoj liniji“. Predsednica Evropske federacije novinara usmerila je pažnju i na to da je

¹ [Brisel poziva Srbiju na napredak u pravosuđu, gonjenju ratnih zločinaca i poštovanju medijskih sloboda](#), autorka: Gjeraqina Tuhina, tekst objavljen 6. 9. 2024. na portalu RSE.

² Isto.

³ Isto.

vlast našla način da finansijski podrži tabloide (poput Informera), kao i na to da sistem postupaka protiv medija koji krše zakon zapravo ne funkcioniše. Pitanje bezbednosti novinara ocenila je kao goruće.

Slučajeve na koje je ukazala, s tim u vezi, bili su: napad na novinara Vuka Cvijića, bekstvo lica koje u tužilaštvu priznalo da je pretilo Ani Lalić, napadi i pritisci kojima je bila izložena novinarka Tamara Skrozza, kao i SLAPP tužbe kojima su zasuti istraživački portal KRIK i Slavko Ćuruvija fondacija. Maja Sever zatražila je od ministra da novinar Andrej Gnjot ne bude izručen Belorusiji.⁴

U prvoj polovini septembra Platforma za brzo reagovanje na kršenje medijskih sloboda (MFRR) objavila je Monitoring izveštaj, koji dokumentuje i analizira sva, na platformi MFRR-a zabeležena, kršenja slobode medija, za period od januara do juna 2024. U Srbiji je evidentirano 38 slučajeva kršenja slobode medija.

Napadi su bili usmereni protiv 51 fizičkog ili pravnog lica. Stanje slobode medija u Srbiji ocenjeno je kao alarmantno. Navedeno je da verbalno zlostavljanje čini većinu (63,2%) evidentiranih incidenata. Skoro jedna trećina slučajeva kršenja slobode medija (34,2%) desila se u online svetu. Evidentirane su pretnje smrću koje su prijavljivali redakcija Televizije N1, novinari Ani Lalić Hegediš i Dinko Gruhonjić (povodom njihovog učešća na festivalu Rebedu u Dubrovniku). Izdvojeni su i slučajevi bekstva lica koje je u tužilaštvu priznalo da je pretilo Ani Lalić i optužbe koje je na račun Dinka Gruhonjića izneo Predsednik Vlade Republike Srbije Miloš Vučević. Izveštaj beleži i u javnim debatama primećena neprimerena ponašanja političara prema novinarima.

Eklatantne primere predstavljaju neprimereno obraćanje predsednika Srbije novinarki N1 Gordani Bjeletić i optužbe predsednice Narodne skupštine Srbije iznete na račun Televizije N1 da kreira „lažne vesti“ i izaziva „nestabilnosti u društvu“. Kada je reč o fizičkim napadima, notirani su slučajevi novinara Vuka Cvijića, Uglješe Bokića i Marka Miletića. Zabeleženi su verbalni napadi na novinare Tanjuga, Kurira, Radija 021 tokom protestnih skupova organizovanih u znak podrške Ani Mihaljici, majci kojoj je troje dece privremeno bilo oduzeto odlukom Centra za socijalni rad. Izveštaj uključuje i preteće poruke koje je, zbog izveštavanja sa protesta, primila dopisnica Televizije N1 Ksenija Pavkov. Nije zanemareno ni fizičko izbacivanje Verice Marinčić iz zgrade Opštine Inđija. U pravna uznemiravanja uključeno je sedam tužbi podnetih protiv iste novinarke – Verice Marinčić. U

⁴ [Maja Sever o razgovoru sa ministrom Dejanom Ristićem: Postavila sam niz konkretnih pitanja u vezi sa medijima i bezbednošću novinara u Srbiji](#), tekst objavljen 13.09.2024. na portalu NUNS.

izveštaju se konstatuje da je istraživački portal KRIK izložen najvećem broju postupaka sa karakteristikama SLAPP tužbi, a posebno su markirani slučajevi koje je sutkinja Apelacionog suda Dušanka Đorđević pokrenula protiv novinara Bojane Pavlović i Stevana Dojčinovića.

Iz organizacije PEN International, početkom septembra, stigla je podrška Nenadu Kulačinu, novinaru i koautoru podkasta „Dobar, loš, zao”. U saopštenju koje je objavila rečena organizacija, navedeni su neki od slučajeva pretnji, uznemiravanja i pritisaka kojima su godinama unazad izloženi Kulačin i članovi njegove porodice. PEN International pozvao je na prekid kontinuiranog maltretiranja Nenada Kulačina i njegovih kolega, nezavisnih pisaca i novinara u Srbiji. U saopštenju,⁵ između ostalog, stoji:

Nenad Kulačin je kovoditelj podkasta Dobar, loš, zao, sa piscem i počasnim članom PEN-a Markom Vidojkovićem. Kulačin i Vidojković godinama dobijaju pretnje zbog svog rada i nezavisnih stavova, a političar Aleksandar Šapić posebno preti da će im „iščupati srce”. Kulačinovu majku je u oktobru 2021. verbalno napala nepoznata osoba koja joj je rekla da joj „sin treba obesiti”. Kulačinova kućna adresa je otkrivena u novembru 2022. godine, takođe od nepoznatih lica. Novinar je za PEN International rekao da je samo tokom 2023. prijavio deset pretnji Tužilaštvu. Do danas je otvorena samo jedna istraga, koja je potom odbačena.

Kako je dokumentovao PEN International, stanje slobode izražavanja u Srbiji je na prelomnoj tački. Javni zvaničnici rutinski maltretiraju i blate otvorene novinare na javnim forumima, doprinoseći stvaranju atmosfere straha i nekažnjivosti verbalnih i fizičkih napada. Preovlađuje nepoverenje u policiju i pravosudni sistem, uz neefikasne istrage slučajeva pretnji i napada. Mnogi pisci smatraju da nemaju drugog izbora osim da se autocenzurišu.⁶

Tokom septembra, Vrhovno javno tužilaštvo podnelo je Zahtev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažne presude donete u slučaju ubistva Slavka Ćuruvije.

⁵ [Serbia: Mounting threats against journalist Nenad Kulačin condemned](#), tekst objavljen 6.09.2024. na portalu Pen International.

⁶ [Podrška Međunarodnog PEN-a Nenadu Kulačinu](#), tekst objavljen 6.09.2024. na portalu Javni servis.

Pretnje i pritisci

Kampanja protiv istraživačkog portala KRIK

Početak septembra pokrenuta je medijska kampanja protiv istraživačkog portala KRIK. Na portalu Republika.rs i u dnevnim novinama Srpski telegraf, rad novinara portala KRIK označen je kao „specijalna operacija“ kojom se „napadaju porodice državnih funkcionera“. Istraživački novinari optuženi su da prave „veliku zloupotrebu matičnih brojeva“ tako što ih „javno dele“. Novinske članke i naslovne strane pratile su fotografije Stevana Dojčinovića, glavnog urednika medija KRIK. U izjavi za dnevni list Danas, odgovarajući na optužbe tabloida, Dojčinović izneo je svoj sud o cilju s kojim se kampanja vodi. Ideja je da se „klasičan novinarski posao“ prikaže kao „subverzivna delatnost“, i da se istraživački novinari primoraju na to da prestanu da se bave imovinom funkcionera.⁷

Nije prvi put da tabloidi u Srbiji vode kampanju protiv novinara portala KRIK.⁸ Osnivača medija Republika.rs i Srpski telegraf Stevan Dojčinović tužio je tri puta. Dva puta zbog kampanje u kojoj su ga povezivali sa klanom Veljka Belivuka, jednom zbog optužbi da su novinari portala KRIK fizički pratili nevenčanu suprugu i bebu brata Siniše Malog, Ministra finansija u Vladi Republike Srbije. Zbog iste kampanje tužbu je podnela i novinarka KRIK-a Dragana Pećo.⁹ Jedan sudski postupak okončan je u korist urednika portala KRIK, dok se druga dva postupka i dalje vode. Postupak koji je pokrenula Dragana Pećo – okončan je u njenu korist.

Kampanje protiv portala KRIK osudili su domaća i strana novinarska i medijska udruženja, organizacije civilnog društva, predstavnici ambasada i Evropske unije.

Novinarki Pištaljke nije dozvoljeno da prisustvuje otvaranju ponuda za kupovinu najvećeg državnog broderskog preduzeća – Jugoslovensko rečno brodarstvo (JRB)

Prema pisanju portala Pištaljka, Ministarstvo privrede ponudilo je državno preduzeće po ceni od 21,9 miliona evra. Taj je iznos sedam miliona evra manji od iznosa koji je JRB zaradio od samo jednog posla dobijenog neposredno pre oglašavanja prodaje. Otvaranje ponuda odigralo se u Ministarstvu privrede. Portal Pištaljka, jedni mediji koji je kontinuirano izveštavao o privatizaciji JRB-

⁷ [Stevan Dojčinović: Napadi režimskih tabloida imaju za cilj da uguše novinarstvo, a da korumpirana vlast neometano uživa u novcu koji je pokrala](#), autor: A. Latas, tekst objavljen 2.10.2024. na portalu dnevnog lista Danas.

⁸ [Dojčinović na suđenju „Srpskom telegrafu“: Tabloidi pokušavaju da učukaju svakoga ko govori o vezama Belivuka i vlasti](#), autorka: Jelena Radivojević, tekst objavljen 26.01.2023. na portalu KRIK-a.

⁹ [Tajna "japanskog praćenja": Zbog čega nas gaze vlast i tabloidi](#), autor: Stevan Dojčinović, tekst objavljen 27.07.2019. na portalu KRIK-a.

a, uredno je najavio dolazak na otvaranje ponuda. Ministarstvo je osnov za uskraćivanje prisustva pronašlo u Uredbi o uslovima, postupku i načinu prodaje kapitala i imovine metodom javnog prikupljanja ponuda sa javnim nadmetanjem, kojom se prisustvo novinara ne zabranjuje.¹⁰

Pretnje novinarki Jeleni S. Spasić, novinarki Kurira

Krajem septembra, novinarka Jelena Spasić i redakcija Kurira podneli su krivične prijave zbog uznemirujućih i pretećih poruka koje je novinarka dobila na Instagram nalozima „dusanrajic” i „dijabetesrevolucija”. Na tim nalozima objavljujane su i novinarkine fotografije.

Jelena Spasić napisala je seriju tekstova u kojima se bavila problemima sa kojima se suočavaju deca i ljudi koji pate od dijabetesa, dok je medij za koji radi, Kurir, objavljivao i članke u kojima se bavio upitnim radnjama braće Rajić i njihovog udruženja Dijabetes revolucija. Posebno tužilaštvo za visokotehnoški kriminal zahtevalo je od MUP-a da pretnje istraži. U roku od mesec dana, na osnovu informacija dobijenih od nadležnih iz kompanije Meta, identifikovani su Dušan Rajić i Saša Mirović. Ta lica lišena su slobode i određeno im je zadržavanje u trajanju od 48 sati.¹¹

Povodom upućenih pretnji reagovalo je Udruženje novinara Srbije, koje je u svom saopštenju tražilo da se prestane sa targetiranjem novinarkе.¹²

Pretnje upućene novinskoj agenciji Tanjug

Krajem septembra, na redakcijski mejl agencije Tanjug stigao je mejl sledeće sadržine:

Vidimo da je u poslednje vreme vaša propagandistička, šovinistička i ratnohušačka mašinerija zvana 'Tanjug' postala sve agresivnija, koristeći šovinistički naziv 'AP KiM' za republiku Kosovo, u službi diktatora i ratnog huškača Aleksandra Vučića. Samo da znate da pratimo laži koje svakodnevno plasirate oko države Kosovo i Albanaca, kao što pratimo kretanje svakog novinara vaše pseudomedijske agencije na Kosovu. Budite sigurni da će neko od njih dobiti metak u potiljak sledeći put kada bude kročio na tlo republike Kosovo. Pratimo sve.¹³

¹⁰ [Novinarki Pištaljke zabranjeno da prisustvuje otvaranju ponuda za kupovinu JRB-a](#), autorka: Snežana Đurić, tekst objavljen 5.09.2024. na portalu Pištaljka.

¹¹ [Uhapšen Dušan Rajić zbog pretnji novinarki Kurira Jeleni S. Spasić: Policija privela i Sašu Mirovića zbog ugrožavanja njene sigurnosti](#), tekst objavljen 30.10.2024. na portalu UNS.

¹² [UNS: Da prestane targetiranje Jelene S. Spasić](#), tekst objavljen 24.09.2024. na portalu UNS.

¹³ [Pretnje Tanjugu: Vaši novinari će dobiti metak u potiljak kada kroče na Kosovo](#), tekst objavljen 30.09.2024. na portalu Tanjug.

Kroz mehanizam Stalne radne grupe za bezbednost novinara, Udruženje novinara Srbije kontaktiralo je nadležno tužilaštvo, nakon čega je javnost obavestena da je Službi za visokotehnološki kriminal MUP-a upućen zahtev za prikupljanje potrebnih obaveštenja.¹⁴ Utvrđeno je da IP adresa „pripada opsegu koji koriste Internet servis provajderi na Kosovu i Metohiji“. UNS, njegov ogranak na Kosovu, Sindikat novinara Srbije (SINOS) i NUNS osudili su pretnje smrću upućene na adresu Tanjuga.¹⁵

Slučaj Andreja Gnjota, beloruskog novinara, režisera i političkog aktiviste

U prvoj polovini septembra Apelacioni sud u Beogradu usvojio je žalbe koje su Gnjot i njegov branilac izjavili protiv odluke Višeg suda u Beogradu. Na taj način [ukinuta je odluka](#) o izručenju beloruskog novinara, režisera i političkog aktiviste.

Prema mišljenju Apelacionog suda, prvostepeni sud doneo je odluku na osnovu nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, iz kog je proistekla bitna povreda odredaba krivičnog postupka. Do povrede je došlo, navodi se u obrazloženju Apelacionog suda, zato što u obrazloženju prvostepenog rešenja nisu bili navedeni razlozi o činjenicama koje su predmet dokazivanja, a izneti razlozi su u potpunosti nejasni, istovremeno međusobno protivrečni, što je onemogućilo ispitivanje zakonitosti i pravilnosti prvostepenog rešenja.

Iako je odluka o izručenju ukinuta, Andrej Gnjot se obratio medijima i najavio posetu predstavnicima domaćih institucija:

Kao što vam je poznato, iako je Apelacioni sud poništio rešenje o mom izručenju režimu Lukašenka, do daljeg ostajem zarobljenik ovde bez prava da napuštam svoj iznajmljen stan na više od jedan sat vremena.

U toku naredne nedelje planiram da iskoristim tu kratku dozvoljenu šetnju da Predsedniku Srbije Aleksandru Vučiću, a takođe premijeru Srbije Milošu Vučeviću, kao i ministarki pravde Maji Popović i ministru kulture Nikoli Selakoviću zvanično uručim otvoreno obraćanje preko 780 svetskih i srpskih stvaralaca, umetnika i intelektualaca koji traže moje oslobođenje.¹⁶

¹⁴ [Pretnja ubistvom novinara agencije Tanjug stigla sa Kosova](#), autorka: Dragana Bejlca, tekst objavljen 3.10.2024. na portalu UNS.

¹⁵ [NUNS: Neprihvatljive pretnje redakciji Tanjuga](#), tekst objavljen 1.10.2024. na portalu NUNS.

¹⁶ [Andrej Gnjot najavio da će se obratiti srpskim institucijama, prva adresa - Predsedništvo](#), tekst objavljen 19.09.2024. na portalu

Više o slučaju Andreja Gnjota može se pročitati u nekoliko monitoring izveštaja: za [jun](#), [jul](#) i [avgust](#) 2024. godine.

U vreme izrade ovog monitoringa, Andrej Gnjot napustio je Srbiju. Njegov advokat Filip Sofijanić potvrdio je za Radio Slobodna Evropa da je nakon isteka zakonskog roka od godinu dana Viši sud u Beogradu, 31. oktobra, Andreju Gnjotu ukinuo pritvor.¹⁷

Odgovor javne tužiteljke Višeg tužilaštva u Vranju povodom nestalih spisa u slučaju OK radija

O nestanku predmeta u kome je Dejan Nikolić Kantar prvostepeno osuđen na godinu i šest meseci zatvora zbog pretnji koje je tokom suđenja uputio vlasnici OK radija Oliveri Vladković i zaposlenoj u tom radiju Svetlani Ivanov možete pronaći više u Monitoringu medijske scene u Srbiji [za jul 2023.](#) i [za avgust 2024. godine.](#)

Povodom pritužbe koju je u slučaju nestanka spisa predmeta uputio na rad postupajućeg javnog tužioca, član Stalne radne grupe za bezbednost novinara Veran Matić dobio je odgovor od glavne javne tužiteljke Višeg javnog tužilaštva u Vranju Danijele Trajković. U odgovoru su navedene radnje koje je naložilo tužilaštvo, kao i radnje koje je sprovedla policijska uprava. Zaključuje se da te radnje nisu dale željeni rezultat — učinilac nije otkriven i sankcionisan. Zbog toga je glavna javna tužiteljka, po pravu nadzora, naložila efikasnije postupanje tužilaštva.

Bekstvo lica sa nanogicom (slučaj Ane Lalić)

Slučaj bekstva državljanina Francuske i Srbije koji je u tužilaštvu priznao da je u martu 2024. godine uputio Ani Lalić Hegediš preteće poruke — obrađen je u [Monitoringu medijske scene u Srbiji za jul 2024. godine.](#) Tužilaštvo je uspostavilo komunikaciju sa institucijama Republike Francuske, međutim, rezultata nije bilo. Član Stalne radne grupe za bezbednost novinara Veran Matić pisao je ambasadoru Francuske, pitajući ga da li se lice u bekstvu, prema saznanjima službi te države, vratilo u Pariz. U odgovoru, ambasador je obavestio Matića da je na slučaju rađeno, i da je odgovor prosleđen tužilaštvu. Službenici nadležnog organa Francuske posetili su mesto boravka lica u bekstvu,

ali ono nije pronađeno. U međuvremenu, to lice je kupilo automobil u Francuskoj. Prema informacijama koje je dobila Stalna radna grupa za bezbednost novinara, za njim, zbog formalnih razloga, još uvek nije raspisana poternica.

GODIŠNJICE UBISTAVA NOVINARA SA KOSOVA

Nestanak Marjana Melonašija, novinara srpske redakcije Radio Kosova, 9. septembra 2000. godine u Prištini

Kada je nestao, Marjan Melonaši imao je 24 godine. Nestao je pre 24 godine. U dva sata po podne, 9. septembra 2000. godine, završio je polučasovnu emisiju u srpskom desku Radio Kosova. Izašao je iz studija u centru Prištine i ušao u narandžasti taksi. To je poslednje što se zna.¹⁸

Marjan je prethodno bio zaposlen u švajcarskoj organizaciji „Medija ekšn internešenal” (Media Action International). Malo pre njegovog dolaska, u toj organizaciji radio je Aleksandar Simović Sima, novinar čije će ime dve godine biti na listi nestalih, a zatim će se saznati da je ubijen.¹⁹

Nestanak Marjana Melonašija prijavljen je odmah UNMIK-u, Međunarodnom komitetu Crvenog krsta, Crvenom krstu Jugoslavije i MUP-u Republike Srbije. UNMIK je istragu otvorio nakon pet godina. U vezi s nestankom novinara niko nije bio ispitan.²⁰

Ubistvo Šefki Popova, novinara Rilindje, 10. septembra 2000. godine u Vučitrnu

Novinar Šefki Popova ubijen je u Vučitrnu, na pragu svog stana, 10. septembra 2000. godine. Ubica je u zgradu u kojoj je živeo Popova ušao sa knjigom u kojoj krio pištolj. Čekao je da se novinar vrati kući. Svedoci su videli dvojicu muškaraca kako beže. Popova je preminuo neposredno pošto je prebačen u obližnju bolnicu. Porodica Šefki Popova smatra da je ubijen zbog toga što je bio „autoritet pera”.²¹

Ubistvo Popova dogodilo se nakon pokušaja ubistva srpske novinarkе Valentine Čukić, urednice programa na srpskom jeziku na prištinskom Radio Kontaktu, juna 2000. godine. O ubistvu Šefki Popove više tekstova napisao je novinar Bota Sot Bardulj Ajeti. Ajeti je ubijen 2005. godine.²²

¹⁸ [Kobni ulazak u taksij](#), autor: D. Ranojić, tekst objavljen 23.02.2011. na portalu Vesti online.

¹⁹ [Zločini nad novinarima bez kazne, sloboda govora na meti](#), autorka: Jelena L. Petković, tekst objavljen 27.12.2022. na portalu Bezbedni novinari.

²⁰ Isto.

²¹ [Istraživanje UNS-a o ubijenim i otetim novinarima na Kosovu :: Ubistvo Šefki Popove: Gde su dokazi iz istrage?](#), autorka: Jelena L. Petković, tekst objavljen 18.12.2017. na portalu UNS.

²² Isto.

Ubistvo Krista Gegaja, urednika RTV Priština, 12. septembra 1999. godine u Istoku

Krist Gegaj bio je jedan od dvojice komentatora i urednik programa na albanskom jeziku u RTV Priština. Uređivao je Dnevnik i vesti na radiju i televiziji. Krist Gegaj nestao je 12. septembra 1999. godine. Tog dana, oko 7 ujutru, izveo je stoku na oko 200 metara od kuće. Porodica i prijatelji tražili su ga satima. Oko 22 časa njegov nestanak prijavili su na najbližem kontrolnom punktu Kfora. Vojnici su im rekli da odu u bazu Kfora u Istok. Sutradan, 13. septembra, u obližnjoj reci, udaljenoj dva kilometra od njegove kuće, pronađeno je Gegajevo telo. U Gegaja je pucano – u njegovu glavu i srce.²³

Ubistvo fotoreportera Momira Stokuće, 21. septembra 1999. godine u Prištini

Tokom noći 21. septembra 1999. godine, UNMIK policiji stigao je poziv u kom su bili obavješteni da se nešto opasno događa u porodičnoj kući fotoreportera Momira Stokuće (naselje Pejton, centar Prištine). Kada su policajci stigli, sporedna ulazna vrata bila su otvorena. Na podu spavaće sobe ležalo je beživotno Momirovo telo. Stokuća je imao 50 godina. Bio je dugogodišnji saradnik dnevnog lista Politika i fotograf nedeljnog magazina Vreme. Policijska istraga njegovog ubistva nikada se nije dogodila. Stokućinu porodicu na razgovor nisu pozvali ni policijski službenici niti tužilac. Podataka o ubistvu nije bilo ni u dokumentaciji Euleksa i Specijalnog tužilaštva Kosova, niti u dokumentaciji srpskog Tužilaštva za ratne zločine.²⁴

II MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U drugoj polovini septembra održan je prvi sastanak Radne grupe za izradu radne verzije Nacrta zakona o javnim medijskim servisima. Radnu grupu čini 14 članova koji predstavljaju Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, javne medijske servise, novinarska i medijska udruženja. Zadatak Radne grupe je da tekst radne verzije Nacrta zakona o javnim medijskim servisima dostavi Ministarstvu informisanja i telekomunikacija najkasnije do 1. novembra.²⁵

²³ [UNS otkrio još jedno ubistvo novinara na Kosovu, Krist Gegaj usmrćen septembra 1999. godine](#), tekst objavljen 3.08.2017. na portalu UNS.

²⁴ [Zločini nad novinarima bez kazne, sloboda govora na meti](#), autorka: Jelena L. Petković, tekst objavljen 27.12.2022. na portalu Bezbedni novinari.

²⁵ [Formirana Radna grupa za izradu radne verzije Nacrta zakona o javnim medijskim servisima](#), autor: A.N, tekst objavljen 18.09.2024.

Krajem septembra, Ministarstvo unutrašnje i spoljne trgovine najavilo je da će se javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o oglašavanju sprovoditi u minimalnom zakonskom roku koji iznosi 20 dana, u periodu od 30. septembra do 20. oktobra 2024. godine. Iako je stručna javnost zatražila produžetak javne rasprave,²⁶ do tog produžetka nije došlo.²⁷

Tokom septembra, Ministarstvo pravde najavilo je javnu raspravu o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku, za period od 1. oktobra do 1. novembra 2024. godine. Nacrti zakona izazvali su burne reakcije stručne javnosti, o čemu će više reči biti u narednom monitoringu.

III IMPLEMENTACIJA POSTOJEĆIH PROPISA

Projektno sufinansiranje

Za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja u oblasti javnog informisanja, na konkursu Opštine Rekovac nije bilo prijavljenih medija. Opređeljena sredstva iznosila su 200.000 dinara. Prema rečima vlasnika i urednika medija Radio Levač Mileta Vlaisavljevića, mediji se na konkurs nisu prijavili zato što je procena da bi izrada projekta, pribavljanje dokumentacije i uloženo vreme potrebno za sačinjavanje prijave prevazilazili visinu sredstava koja se dodeljuju.²⁸

Na konkursu za sufinansiranje medijskih sadržaja, zadrugi Medijakult iz Novog Sada dodeljeno je 4.950.000 dinara, iako će, suprotno članu 23 Zakona o javnom informisanju i medijima,²⁹ za realizaciju projekta angažovati druga lica, s obzirom na to da podnosilac projekta za realizaciju nema ni kadrove niti opremu. Još jedna kontroverza koja prati dodelu sredstava zadrugi Medijakult odnosi se na postupak ocenjivanja u kategoriji dostupnosti medijskog sadržaja ciljnoj grupi. Maksimalan broj bodova koji se može dodeliti iznosi 10. Uprkos tome, zadruga Medijakult od Branka Sančanina i Biljane Ratković Njegovan dobila je 15, a od Miodraga Miljkovića 20 bodova.³⁰

na portalu UNS.

²⁶ [Koalicija za slobodu medija: Ministarstvo da produži javnu raspravu o Zakonu o oglašavanju](#), tekst objavljen 3.10.2024. na portalu Nova ekonomija.

²⁷ [Javne rasprave](#)

²⁸ [Rekovac: Bez prijavljenih na medijskom konkursu](#), tekst objavljen 21.09.2024. na portalu Glas Šumadije.

²⁹ Član 23 st. 8 ZJIM-a propisuje da učesnik konkursa koji ne raspolaže odgovarajućim kapacitetima, može angažovati drugo lice za proizvodnju medijskog sadržaja čija vrednost ne prelazi 20% od iznosa sredstava koji je organ dodelio za realizaciju projekta, pod uslovom da je to lice upisano u Evidenciju proizvođača medijskih sadržaja.

³⁰ [Medijska komisija „Medijakultu“ za dostupnost sadržaja ciljnoj grupi dala veći broj poena od maksimalnih 10](#), autor: A. Ničić, tekst

U odgovoru UNS-u, Pokrajinski sekretarijat naveo je da su, u kategoriji dostupnost medijskog sadržaja ciljnoj grupi, zadruzi Medijakult svi članovi komisije dali više bodova od maksimalnog. Osim u tom slučaju, prilikom ocene projekta Makedonskog udruženja novinara MAK-INFO broj poena koji je dodelila Biljana Ratković Njegovan premašio je maksimum. Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s verskim zajednicama najavilo je donošenje odgovarajućeg rešenja.³¹

Prema informacijama koje je objavilo Udruženje novinara Srbije, na konkursima za projektno sufinansiranje medijskih sadržaja osam opština (Kovačica, Opovo, Inđija, Bač, Kovin, Plandište, Alibunar i Rekovac) iz budžeta je opredelilo značajno manje novca nego prethodne godine.³²

IV SLAPP TUŽBE USMERENE PREMA NOVINARIMA I MEDIJIMA

Prva (prvostepena) presuda u parničnom postupku protiv Verice Marinčić, glavne i odgovorne urednice portala IN Medija

Početak oktobra, Viši sud u Beogradu doneo je presudu kojom je obavezao Vericu Marinčić, glavnu i odgovornu urednicu portala IN Medija, da (tužiocu) isplati 100.000,00 dinara na ime naknade nematerijalne štete zbog toga što je objavila fotografiju maloletnih karatista, u okviru teksta o paketima koji su im bili uručeni na prijemu kod predsednika Opštine Inđija, u kojima su se nalazile teglice meda „Fruškogorski Skočko – radost u kući”, koji se reklamira i kao afrodizijak.³³

U izjavi za portal Raskrikavanje, Verica Marinčić je rekla da očekuje isti ishod i u drugim presudama. Pravnosnažne presude u kojim će biti odlučeno da mora isplatiti toliki iznos – predstavljaće, prema njenim rečima, „poslednji klin u kovčegu u koji su nas saterali”, IN Medija nema toliki novac.³⁴

O pravnim postupcima koje su protiv Verice Marinčić pokrenuli roditelji maloletnih sportista više u [Monitoringu medijske scene u Srbiji za jun 2024. godine](#).

objavljen 19.09.2024. na portalu UNS.

³¹ [Pokrajinski sekretarijat nakon pisanja UNS-a: Članovi komisije utvrdili da su projektima greškom dodelili veći broj poena od maksimalnog](#), autor: A. Ničić, tekst objavljen 14.10.2024. na portalu UNS.

³² [Još osam opština izdvojilo značajno manje novca za medijske projekte nego lane](#), autor: A. M, tekst objavljen 5.09.2024. na portalu UNS.

³³ [Prva presuda u slučaju „Skočko”: „Ovo će biti poslednji klin u našem kovčegu”](#), autorka: Marija Vučić, tekst objavljen 2.10.2024. na portalu Raskrikavanje.

³⁴ Isto.

Pravosnažno odbijena privatna krivična tužba koju je Nikola Petrović, kum Predsednika Republike Srbije i nekadašnji direktor javnog preduzeća „Elektromreže Srbije”, podneo protiv urednika BIRN-a Milorada Ivanovića i novinarkе Jelene Veljković, zbog navodnog neovlašćenog prikupljanja ličnih podataka

Redakciji BIRN-a uručeno je rešenje kojim se odbija privatna krivična tužba podneta od strane Nikole Petrovića protiv urednika i novinarkе BIRN-a. Sud obrazlaže da se u dispozitivu privatne tužbe ne navode objektivna obeležja krivičnog dela – to da su okrivljeni „protivno zakonu prikupljali podatke o ličnosti građana ili da su, protivno zakonu, prikupljene podatke koristili što predstavlja radnju izvršenja krivičnog dela za čije se izvršenje terete okrivljeni“. U tužbi nije navedeno ni da su okrivljeni postupali sa umišljajem, već samo da su želeli da izvrše radnje koje im se stavljaju na teret. Zbog navedenih nedostataka, stav je suda, predmet optužbe ne predstavlja krivično delo.³⁵ Petrović se protiv rešenja nije žalio, te je ono postalo pravosnažno.

To nije jedini postupak koji je Petrović vodio protiv novinara zbog krivičnog dela Neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka. Dva novinara portala KRIK-a pravosnažno su oslobođena optužbe da su neovlašćeno prikupljali lične podatke. U drugom slučaju koji Petrović vodi protiv novinarkе portala KRIK, doneta je prvostepena oslobađajuća presuda. Petrović se protiv presude žalio. Drugostepeni postupak nije okončan.³⁶

Ova publikacija objavljena je uz finansijsku pomoć Evropske unije i Ministarstva informisanja i telekomunikacija Republike Srbije. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovorna Asocijacija nezavisnih elektronskih medija i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije i Ministarstva informisanja i telekomunikacija.

³⁵ [Pravosnažna odluka: Odbijena tužba Nikole Petrovića protiv BIRN-a](#), tekst objavljen 4.09.2024. na portalu BIRN.

³⁶ [Novinarke KRIK-a oslobođene po tužbi Nikole Petrovića](#), autorka: Jelena Radivojević, tekst objavljen 24.01.2024. na portalu KRIK.